

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Prima. Quòd solum judicium certum excuset à peccato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

DISPUTATIO XXVIII.

Argumenta Fogarini.

SECTIO I.

Quod solum iudicium certum excuset à peccato.

S. I.

Quia omne iudicium prudens debet esse certum, & verum.

SUMMARIUM.

- Arguit ex Aristot. quia nullum iudicium probabile est certum, n. 1.
- Quin nec probabilis est prudens, n. 2.
- Confundit certitudinem veritatis ethicae cum certitudine veritatis logicae, n. 3.
- Sibi contradicit, ibid. & n. 4.
- Omnis certò probabilis est certò ethice vera, n. 5.
- Et certa de honestate formali objecti, ut est in mente, non de materiali, ut est in re, n. 6.
- Quid stricta certitudo moralis, n. 7.
- Nemo habet talem certitudinem de omni sua opinione, ut quis habet de suo Baptismo &c. ibid.
- Si distinguatur certitudo à Probabilitate, ut debet, magnum inter Probabilitatem, & Tutioritatem discrimen: si non distinguatur, summa inter illos confusio, n. 8. 9.
- Omnis certò probabilis est subjective, & objective prudens, n. 10.
- Fogar. confundit probabilissimam cum meraliter certà, n. 11.
- Prudens formido peccati excluditur saltem à principijs reflexis, n. 12.
- Incoherencia Fogarini, n. 13.
- Quando auctoritas unius sine ratione sit motuum prudens? Ibid.
- Ad conscientiae securitatem, satis, ut excludatur prudens de peccato formali, non de materiali, formido, n. 14. 15. 16.

tificare debet de honestate objecti, & actus: sed non omnis probabilior est vera, & nulla est certa: ergo nulla est iudicium prudens.

Confirmat à n. 29. contra P. Thyrsi. quia tantum abest, ut iudicium probabilis stans pro libertate sit prudens, quin est subjective, & objective imprudens: subjective, quia probabilis licitum, est probabiliter non licitum: ergo periculosum: objective, quia illud volens non potest non formidare prudentar de non licentiâ. Nec dici potest, quod ratio gravis pro non licentiâ, collata cum graviore contemnatur prudenter ut debilis; nam non potest non causare aliquem in intellectu effectum, eo modo, quo pondus minus grave descensum graviore retardat. Rursus nequit intellectus iudicare absolute verum id, contra quod grave adest pro falsitate motuum. Demum iudicium probabilis de licentiâ, etsi daretur esse prudens, non potest esse ultimum conscientiae dictamen, quia hoc esse debet vel metaphysice certum iuxta P. Teril. vel moraliter saltem, ut alii omnes.

Respondeo confundi certitudinem veritatis ethicae cum certitudine veritatis logicae. Dixi supra ad nauseam, veritatem logicam esse conformitatem iudicii cum objecto ut est in re; ethicam esse conformitatem iudicii, & objecti, ut ab eo propositi, cum regulis morum. Dixi quoque saepius alibi, quòd ad honestè formaliter operandum necessaria non sit certitudo moralis de veritate logica, seu de honestate materiali objecti ut est in re, sed satis certitudo moralis de veritate ethica, seu de honestate formali, & materiali objecti, ut est sub tali iudicio, cum regulis morum. Totum hoc approbat Fogarinus, etsi sui oblitus, ut contra nos arguat, nam disp. 3. part. 1. n. 23. & 56. part. 3. à n. 161. certitudinem veritatis logicae distinguit à certitudine veritatis ethicae, & ait, quòd ut recta ratio sit iudicium prudens, necesse non sit, ut sit logicè vera, & certa, sed satis, ut sit ethicè, & practicè certa, & vera, seu certa sit de conformitate sui, & objecti, ut à ratione representati, cum regulis morum. Hæc à nullo negari possunt, cum certum ex Alex. VIII. sit licitum sequi probabilissimam; sed hæc est prudens, & satis ad operandum, etsi esse possit logicè falsa: ergo

N. 2. Fogar. P. Thyrsi.

P. Teril.

N. 3.

Alex.

VIII.

Ll ad ju.

N. 1. Fogar. Aristot.

ARGUIT I. Fogar. disp. 3. part. 1. quia omne iudicium prudens debet esse verum, & moraliter saltem certum, ut patet ex Aristot. 6. Eth. cap. 3. dicente: Ea quibus anima affirmando, aut negando verum dicit, sunt quinque, Ars, Scientia, Prudentia, Sapientia, Intellectus; nam existimatione, & opinione fieri potest, ut mentiamur. Idem sentit Caietanus, M. Merc. Card. de Laureà, & C. Laur. alij; eam enim prudentia sit recta ratio, certum.

C. Caic. Caietanus, M. Merc. Card. de Laureà, & C. Laur. alij; eam enim prudentia sit recta ratio, certum. Tom. III.

ad iudicium prudens necessarium non est veritas logica. Rursus, illicitum est sequi tenuiter probabilem; sed hæc potest esse logicè vera, etsi sit imprudens: ergo ad iudicium imprudens necessaria non est falsitas logica. Cùm hæc ita sint, qualiter Fogarinus negat, quòd probabilis, immò probabilior, quia esse potest logicè falsa, sit iudicium prudens? Est enim, quia cuilibet iudicio certo probabili inest veritas ethica; quodlibet enim ex gravi fundamento conformatur se, & objectum, ut sub eo est, cum regulis morum.

N. 4. Addo sibi contradicere; nam *disp. 3. part. 1. n. 23. & part. 3. l.c.* ait, quòd ad iudicium prudens, satis sit, ut sit ethicè verum; & tamen *disp. 3. part. 1. n. 9.* negat, quòd iudicium Jacobi, etsi illi moraliter certum, quòd Lia esset Rachel sua uxor, fuerit prudens, quia logicè falsum. Rursus, duo in Jacobo iudicia distinguit, unum moraliter certum, quòd negat fuisse prudens, quia logicè falsum; aliud practicum, *Licet accedere ad mulierem certo mihi propositam, ut meam*; quòd ait fuisse rectum, verum, & prudens. Sed non capio, tum quia hoc ultimum practicum iudicium fundatur in primo logicè falso; ergo si hoc, *Lia est mea uxor*, quia logicè falsum, non est prudens, nec ultimum, quia logicè falsum, erit prudens; vel si hoc ultimum, etsi logicè falsum, est prudens, etiam primum speculativum, etsi logicè falsum, fuit prudens; aliis dicendum erit alterutrum è TT. contradicentibus, etsi propria foret cuilibet moraliter certa, imprudenter opinatum: ergo ad iudicium prudens, nec veritas logica, nec ejus certitudo est necessaria.

N. 5. In formâ dico omnem certò probabilem esse ethicè, & prudentialiter veram; quia est certò ex suâ naturâ conformis objecto, non quidem ut est in se, sed ut est sub iudicio certò probabili cum regulis morum, etsi non omnis sit logicè vera, nec ulla sit certa de hæc veritate logicâ.

N. 6. Dices: Nullum iudicium, etsi probabilius, est moraliter certum de honestate objecti: ergo nullum est prudens. Distinguo: de honestate objecti ut est in se, concedo; de honestate formali, nego antecedens, & consequentiam. Ut iudicium certò probabile sit certò prudens, non est necesse, ut sit certum de honestate materiali, quin hoc ipso quòd sit tãtùm speculativè probabilius de illâ, eo ipso nequit esse speculativè certum de eadem; est tamen per se ipsum certum de honestate formali, quatenus ipsum iudicium certò probabile, & honestas objectiva, ut est sub eo iudicio, est certò conformis regulis morum.

Sanc obligare ne quis operetur nisi sub iudicio moraliter certo logicè de honestate materiali, est obligare ad certitudinem inter incerta impossibilem, nisi certitudo moralis spurie fumatur: etenim stricta certitudo moralis est illa, quæ non tantùm nititur gravi fundamento, sed quæ nullum certo probabile fundamentum contra se habet, ut constat inductione iudiciorum, quæ ab omnibus vocantur moraliter certa; ideo enim iudicium de proprio baptismo, de probris legitimitate, de Hostiæ expolitæ consecratione dicuntur moraliter certa, quia nullum contra se grave fundamentum habent; quòd si haberent, non essent moraliter certa: sed nulla opinio valde inter TT. controversa est talis, nam habet contra se graves rationes, & DD. ergo nulla talis (nisi Fogarinus velit omnem iuam opinionem esse sibi ita certam, ac proprius baptisimus) dici potest moraliter logicè certa. Profectò non esset moraliter certus de tuo baptismo, si contra illum starent tot viri fide digni, quot qualibet opinio habet Theologos contra se, quotus res est de re inter TT. incerta.

Ad confirm. dico, quòd si Moderni Probabilioristæ, P. D. Thyrius, P. Muncius, P. Palanco, & alii convenirent, ut par est, cum Tutoriis, quàm cum Probabilitate (quos utroque impugnant) in explicatione terminorum, *probabile, probabilius, & moraliter certum*, vel essent Tutoriæ, seu Certitudinis obligantes, ne quis sequatur minus tutam, nisi sit moraliter certa; vel essent Probabilistæ deobligantes à tutori, etsi probabiliori: etenim vel distinguunt probabilis à moraliter certo, & minus probabile à non probabili, vel non? Si non distinguunt; ergo dum docent licere tantum minus tutam, cum est probabilior, docent eam licere, cum est moraliter certa; & tunc sunt Tutoriæ, immò sunt Probabilitæ, omnes enim docent, quòd si minus tuta sit moraliter certa, & operandum sit, hæc sequenda sit, non autem tutior, quia tunc non est probabilis, nec obligare potest. Si distinguunt, inaniter Probabilitas impugnant confundendo minus probabile cum non probabili, & probabilius cum moraliter certo. Perpendat Lector, quòd hi Probabilioristæ eos terminos confundentes nequeunt Probabilistæ discernentes minus probabile à non probabili, & probabilius à moraliter certo. Rursus iidem nequeunt Probabilitas impugnant, nisi fiant Certitudinistæ, & confundant minus probabile cum non probabili, & probabilius cum moraliter certo. Quæ

Quare retento discrimine inter probabilis, & moraliter certum, quod illud non excludit minorem probabilitatem, hoc excludit, rectè Fogarinus impugnat P. Thyrsium, quod non liceat sequi probabiliorem, si minus probabilis manet probabilis. Quia verò P. Thyrsius confundit probabilis cum moraliter certo, & negat minus probabilem, stante probabiliore, manere probabilem, ideo non offenditur ab argumento Fogarini.

N. 10. At quia idem argumentum contra nos fieri potest, qui cum ferè omnibus TT. discernimus minus probabile à non probabili, & probabilis à moraliter certo, ideo dico omnem magis, aut minus probabilem esse subjectivè, & objectivè prudentem: subjectivè, quia est intransitivè per se ipsam certò prudens; objectivè, quia maior, aut minor ejus probabilitas supponitur certa, nam si talis non sit, eam sequi non licet, ut dixi *disp.* 18. *sect.* 3. Nec obstat, quod alterutra sit falsa, & possim prudenter formidare de non licentiâ. Nam illud periculum, & formido peccati materialis prudenter negatur, nec possibilis est simultas duplicis iudicii probabilis. Ad reliqua dico me sæpe ostendisse, quod ad prudentiam necessaria non sit certitudo moralis de veritate logicâ, alias nulla speculativè certa moraliter erit certò prudens, quia esse potest logicè falsa.

N. 11. Fogar. Porro Fogarinus *n.* 48. immeritò negat, quod omnis opinio sit incerta, quia probabilissima, inquit, est certa. Sed contra, tum quia si agrè fert, quod P. Thyrsius confundat probabilis, cur non & ego, quod probabilissimum confundat cum moraliter certo? Tum quia dum ait probabilissimam esse certam, vel vult omnem esse logicè verâ; & hoc non, quia plures sunt logicè falsæ, saltem juxta ejus doctrinam, quod nemo sequatur opinionem, nisi sit ei moraliter certa; ergo alterutra ex TT. contradicentibus erit logicè falsa. Addo, quod certitudo, seu infallibilis cum veritate connexio, nõ nisi ab evidentia, aut à fide Divinâ oriatur. Vel vult omnem probabilissimam esse certam de veritate practicâ; hæc autem omni certò probabili convenit.

N. 12. Fogar. Dices 1. à motivo maiori stante pro non licentiâ prudentem ingeri formidinem de non licentiâ; ergo de veritate practicâ. Sed hoc unicè probat, me posse, non autem me actu prudenter formidare; quin implicat, ut cum iudicio, licet, stet, non licet. Addo, quod accedente saltem hoc principio reflexo, *Nulta datur lex vetans aliam certò probabiliter honestam*; ea prudens de non honestate materiali formido excutitur.

Tom. III.

Vellem maiorem in docto Fogarino coherentiam. Si enim *disp.* 3. *part.* 1. *n.* 35. ait, 13. propriè probabile esse, quod omnibus, aut sapientibus videtur verum; & *n.* 52. ait, quod ratio valida sit motivum veræ probabilitatis, est enim apta mentem sapientum ad sui assensum movere; & *n.* 53. quod ratio valida cum autoritate unius Doctoris, et si contra alios sit veræ probabilitatis motivum; hoc enim modo, inquit, plura facta sunt probabilia: non ita autoritas unius sine validâ ratione; quia tunc nullam fidem meretur; quod si autoritas unius ad sit sine ratione, & non ad sint alii oppositi, ea sola autoritas erit motivum grave, ut constat inductione; & ideo idiotæ fidunt Parocho, quia nullum habent, qui oppositum testatur. Si hæc ita sunt, rogo, qualiter doceat, quod nullum iudicium sit prudens, nisi sit logicè verum? si enim verè probabile est, quod à sapientibus iudicatur verum; rursus si, juxta illum, verè probabile differt à moraliter certo, eo ipso datur iudicium prudens, quod non est logicè moraliter certum, nempe iudicium verè probabile: ergo non est necessaria ad prudens iudicium moralis certitudo logica. Immo si motivum grave est, quod est aptum movere sapientes ad sui assensum, nec necesse est, ut sit moraliter certum, nam autoritas unius, ut ait, cum ratione gravi, sive stet contra alios, sive non, satis est ad veram probabilitatem, seu ad iudicium prudens, quomodo deinde asserit, quod nullum iudicium sit prudens, nisi sit moraliter certum?

Dices 2. *n.* 67. quod licet iudicium certò N. probabile nitatur gravi fundamento, sit tamen reprehensibile, quia enuntiat sine formidine honestatem objecti, quam pro securitate conscientie enuntiare debet.

Sed nego quod ad conscientie securitatem N. necesse sit, ut iudicium sine omni formidine proponat honestatem, (alias nec probabilissima satis erit, cum ei quoque in sit formido saltem radicalis: quin sæpe ostendi, quod ut quis honestè operetur, necessaria non sit certitudo de honestate materiali objecti, ut est in re, seu certitudo speculativa, sed tatis practicæ, seu quod iudicium, & ejus objectum sint conformia regulis morum; hæc autem inest cuique iudicio practico certò probabili. Dein sibi contradicit: si enim minus probabile, stante probabiliore, ut asserit, manet verè probabile; & juxta illum verè probabile est, quod potest movere sapientem ad assensum, utique prudentem, eo ipso ut iudicium sit prudens, necesse non est, ut sit certum de veritate logicâ; vel si hoc est necesse, negare debet, quod minus

Lij proba

probabile, stante probabiliori, maneat verè probabile.

N. Dices 3. ex n. 83. quòd iudicium probabile sit quidem rationale, non tamen recta ratio, quia hæc excludere debet omnem pro non licentiã probabilitatem; sed iudicium probabile hanc non excludit: ergo.

Fogat. Sed contra 1. quia si iudicio minùs probabili, stante objectivã maiori pro opposito probabilitate, concedit, quòd sit rationale, quòd sit ex motivo gravi, quòd sit sapiente dignum, ignoro, cur ei iudicio prudentiam neget. Secundo, vel loquitur de certitudine veritatis logicæ, hæc autem nec est de essentiã prudentiæ, nec ad operandum necessaria, & circa objectum, cuius honestas inter TT. est valdè dubia, vix est possibilis, & erit, ut sæpe dixi, certitudo affectiva, seu voluntatis, non intellectus: vel de certitudine veritatis practicæ, hæc autem inest iudicio certò rationabili de honestate. Rursus vel loquitur de probabilitate objectivã, vel de formali? Si de formali, ex gr. licet tunc hoc iudicium certò probabile de honestate excludit oppositum probabile, *Non licet*. Si de objectivã; iudicium subiectivè probabile, *Licet*, nõ excludit probabile motivum oppositum, nam minùs probabile, stante motivo probabiliori, manet juxta Fogarinum verè probabile. In formã nego, quòd recta ratio esse debeat iudicium moraliter certum de honestate objectivã, satis ut sit certò probabile de objectivã, & sit certum de honestate formali, ut est omnis certò probabilis.

S. II.

Quia solum iudicium, quod omnem probabilem malitia cognitionem excludit, excusatur à peccato.

SUMMARIUM.

Negat per iudicium etsi probabilius excludi omnem probabilem peccati cognitionem, n. 17.

Confundit similitudinem probabilitatis, quam admittit, cum probabilitate similitudinis, qua implicat, n. 18. 19.

Ignorantia instita cuique certò probabili est invincibilis de veritate logicã, seu materiali objecti, n. 20.

Non omnis propria dici potest moraliter certã, n. 21. 22. 23.

Ignorantia veri non vincitur a probabilitate, aut morali certitudine, n. 21. ad 28.

Ait quòd ignorantia instita opinioni probabili excludat certam, non incertam peccati cognitionem, n. 25.

Solvo, ibid.

Arguit ex hac damnata ab Alex. VIII. quòd ignorantia invincibilis non excuset a peccato formali, n. 26.

Papa unice definit, ignorantiam invincibilem excusare, n. 27.

An verò hac constituatur per solam carentiam iudicii certi, an etiam per carentiam incerti, nil definit, ibid.

Ignorantia excusans est carentia solius iudicii certi de peccato, ibid.

Probabiliter iudicans non dari legem, certo prudentialiter iudicat non dari, n. 28.

Nego quòd solvens rationes oppositas sit certus de sue opinionis veritate, ut vult Fogarinus, n. 29.

Arguit 2. disp. 3. part. 2. num. 152. quia N. nullum iudicium, etsi probabilius, excludit omnem probabilem peccati cognitionem, sed solum certam; ergo hoc tantum, non autem probabilius, excusat à peccato. Antecedens patet ex conscientia invincibiliter erroneã, quæ quia nullam ne quidem probabilem malitiæ cognitionem admittit, adeoque quia est de non peccato moraliter certa, ideo excusat à peccato: ergo sola conscientia moraliter certa de non peccato excusat à peccato.

Sed si argumentum tenet, dicam, quòd N. sola evidentia non peccati, non autem error invincibilis excuset; nam ita arguo: Ideo evidentia non peccati excusat ab illo, quia ei evidentia inest veritas logica non peccati; ergo cum hæc non inest conscientia invincibiliter falsæ, quin error ei inest, talis conscientia non excusabit à peccato. Eã nullitas argumenti, quòd unicam causam peccato excusantem vult esse evidentiam, cum tamen sit etiam certitudo moralis de non errore logico instita conscientie logicæ falsæ; ergo etiam causa a peccato excusans esse poterit certo prudens de non peccato conscientia, qualis est omnis practica opinio certo probabilis de non peccato.

Dein confundit similitudinem probabilitatis, quam admittit, cum probabilitate similitudinis impossibili, quasi verò cum hoc iudicio certò probabili, *Licet*, stet hoc aliud subiectivè probabile, *Non licet*. Rursus confundit subiectivam, seu formalem probabilitatem cum objectivã, quasi verò cum hoc iudicio subiectivè probabili, *Licet*, stare nequeat hoc reflexum certum de objectivã probabilitate non licentiæ, *Certo probabile est non licere*: etsi ergo iudicium subiectivè probabile de non peccato conveniat cum moraliter certo de non peccato, quòd utrumque oppositum de peccato iudicium excludit.

diferunt tamen, quòd cum moraliter certo stare nequeat illud reflexum certum de probabilitate peccati; e contra cum subjectivè probabili de non peccato stare potest reflexum certum de probabilitate peccati. Monui autem, quòd ne quis peccet, necesse non est, ut formet iudicium de non peccato excludens objectivam peccati probabilitatem; satis ut certò prudens de non peccato iudicium formet, & ex eo operetur, quod sit certum, accedente principio reflexo, quòd nemo tenetur vitare peccatum certò prudenter negatum, et si prudenter affirmari posset; immò, suspenso omni directo, satis reflexum de certà probabilitate non peccati.

N. 20. Demum falsum est, quòd ut dicitur invincibilis ignorantia veri, necesse sit, ut nullum probabile de falsitate iudicium formare possim. Quare et si verum sit, quòd error invincibilis de non peccato sit moraliter certus de non peccato, & nullam objectivam peccati probabilitatem admittat, verum tamen etiam est, quòd ignorantia, quæ inest opinioni certò probabili de non peccato, et si objectivam pro peccato probabilitatem admittat, adhuc est invincibilis, quia semper invincibiliter ignoratur, in quo ex iudicis contradictorius, æquè, aut non æquè probabilibus sit determinatè veritas, an in hoc, *Licet*; an in, *Non licet*. Ut ergo peccati ignorantia, aut error sit invincibilis de peccato, necesse non est, ut sit moraliter certus, & omnem peccati probabilitatem excludat; nam et si hanc non, excludat, adhuc manet invincibilis, quoties utraque opinio tam de peccato, quam de non peccato est certò probabilis, semper enim ignoratur in quo extremo sit determinatè veritas, an in stante pro peccato, an in negante peccatum.

N. 21. Adde hoc apertè instari. Sint duo Theologi, quibus quodlibet proprium iudicium sit moraliter certum, ita ut quilibet neget sibi oppositam esse probabilem; unus asserat, *Licet*, alius, *Non licet*. Ecce et si quilibet suam putet esse moraliter certam, & veram, quæ tamen sit determinatè vera in re, uterque ignorat, et si uterque sciat unam tantum esse in re veram. Si ergo cum certitudine morali veri in re stat invincibilis ignorantia veri in re, multò magis cū certa tam veri, quam falsi probabilitate stabit invincibilis ignorantia veri; ergo cum hanc qualibet certò probabilis includat, (non enim quia opinio, *Licet*, mihi est certo probabiliter vera, ideo est vera, nec quia eadem mihi est certò probabiliter falsa, ideo est falsa) sequitur, quòd omnis certò probabilis de non peccato, satis erit ne peccem. Neque enim certa probabilitas pro Tom. III.

peccato tollit certam pro non peccato probabilitatem; ergo si hanc non tollit, semper invincibiliter ignoratur, an opus à me putatum certò probabiliter licitum, (adeoque formaliter licitum) sit in re licitum, an illicitum. Confusio oritur, quia probabilitas maior, aut minor, immò moralis certitudo confunditur cum veritate logicà, cum tamen aliud sit verosimilitudo, aliud veritas.

Dices 1. necessarium non esse certum de peccato iudicium; ergo cum possit probabiliter cognosci, non ignoratur invincibiliter. Fateor posse probabiliter cognosci; adhuc tamen ignorantia malitiæ est invincibilis; tum quia malitia adhuc probabiliter cognita manet incerta; tum quia omittere possum illud probabile de malitià iudicium, & aliud pro non malitià formare; tum quia cum probabili iudicio de malitià stat objectiva probabilitas pro non malitià. Sanè nūquam mihi adularer de certà victorià, quoties ita iudico me vincere, ut possum divisim iudicare, me fuisse victum. Idem accidit quoties tam opinio stans pro malitià, quam stans pro non malitià est certò probabilis. Quodcumque enim formem iudicium, numquam certus sum de veritate, hæc enim semper manet incerta; ergo semper invincibiliter ignoratur.

Dices 2. Ea sola conscientia excusat à peccato, quæ omnem probabilem cognitionem peccati excludit; sed hoc præstat sola moraliter certa; ergo hæc sola excusat. Nego mai. si enim sola certitudo non peccati excusat à peccato, sequitur, quòd omnis opinio Scoti fuerit Divo Thom. improbabilis, quia Divo Thom. propria fuit moraliter certa; (quod Fogarinus non tolerabit) & quòd sapientiorum T. T. mos, nempe D. Thom. D. Bonav. P. Suar. P. Sanch. qui oppositam propriè vocant probabilem, fuerit perniciosus: ergo non omnis propria fuit illis moraliter certa. Dein nego minorem; licet enim probabile iudicium de non peccato non excludat objectivam probabilitatem, nec iudicium reflexum supra illam pro peccato, adhuc tamen ignorantia, quæ inest cuique iudicio probabili, si ve stanti pro peccato, si ve pro non peccato, est incerta, & tam malitià, quam non malitià est invincibilis non enim ignorantia veri vincitur per probabilitatem, cum hæc ex se sit indifferens tam ad verum, quam ad falsum.

Textus à Fogarino *disp. 3. part. 2. à n. 77. N. 129. allegatus ex D. Thom. quodlib. 9. art. 24. 15.* est evidenter contra eundem; nam S. Fogar. Thom. expresse ait, *quod qui non obstante opinionis varietate in nullam dubitationem adducitur,*

ciur, non peccat. Quero, qualiter hoc fieri possit, nisi vel directè assentiendo alterutri, vel suspensio omni iudicio directo, formando iudicium reflexum de certâ probabilitate opinionis stantis pro pluribus præbendis; vel formato utroque reflexo de probabilitate utriusque opinionis, appellando ad principium reflexum, quòd lex, nisi sit certa, non obligat; multò minus si non lex sit certò probabilis? Quòd verò modus resolvendi per probabilitatem, cum veritas expressè haberi nequit, malus non sit, patet; tum quia modus etiam resolvendi per moralem veritatis certitudinem erit malus, cum ea sæpe sit falsa; tum quia quoties veritas est incerta, prudentior modus est resolvere per certam veri probabilitatem, non fingendo pronutu certitudinem.

N. 25. Fogar. Arguit 3. *disp. 3. part. 3. n. 86.* quia ignorantia admittitur à nobis in omni opinione probabili pro honestate excludit tantum certam, non incertam inhonestatis cognitionem; ergo non est invincibilis. Sed jam dixi, quòd etiam formare possum iudicium probabilius pro inhonestate, omisso probabili pro honestate, adhuc illud probabilius est incertum de inhonestate: ergo tam veritas honestatis, quam inhonestatis manet semper incerta, & invicta. Ratio est; quia qui non est certus, sed incertus de veritate, nequit esse securus de illâ: sed qui probabiliter tantum attingit veritatem, & ita quidem, ut illi sit certo probabile se eam non attingere, non est certus de illâ; ergo non est securus de illâ: ergo omni opinioni probabili inest insuperabilis ignorantia veri.

N. 26. Fogar. Dices 1. quòd si ignorantia excusans est carentia solius cognitionis certæ, Alexander VIII. damnans hanc, *Tametsi detur ignorantia invincibilis juris natura, hæc in statu nature lapsæ operantem ex ipsâ non excusat à peccato formali*, definiisset, quòd ignorantia, quæ est carentia solius cognitionis certæ, excusat; ergo definiisset, licitum operari sub iudicio probabili de honestate, stante motivo probabili pro inhonestate; sed hoc etiam per nos est falsum: ergo ignorantia excusans à peccato non est sola carentia cognitionis certæ de peccato, sed est carentia cognitionis tam certæ, quam non certæ de peccato. Ita Fogar. *l.c. n. 89.*

N. 27. Sed contra 1. quia si hoc est definitum, hoc amplius habebit contra se Fogarinus quòd solvat. Secundò, quia quòd Papa definit, est quòd invincibilis ignorantia juris naturæ excuset; an autem ea constituitur per solam carentiam iudicii certi, an etiam per carentiam incerti, ut vult Fogari-

us, de hoc Papa nil dicit. Hoc sèdò, quòd quoties res est de re valde dubia inter DD. quamcumque opinionem quis sequatur, non tenet; nisi probabiliter verum; ergo ignorat semper invincibiliter verum. Vel enim maior, aut minor probabilitas unius infalibiliter vero in re, vel non? Si non unius, ergo qui attingit probabiliter verum, adhuc ignorat, an verum in re attingat; ergo ignorat invincibiliter verum. Si unius, idem erit probabilitas, ac veritas, & sicut utraque contradictoria potest esse probabilis, ita utraque vera; hæc autem sæpe rejicimus ut evidenter falsa. Tertio, quia si ignorantia excusans non est carentia solius iudicii certi, sed etiam probabilis de peccato, ut vult Fogarinus, dicam quoque esse carentiam apprehensionis de peccato: (quam satis esse ad peccandum docet Fogarinus à n. 99. ad 113. *supra* inferens contra nos, quòd sequens probabilem pro non peccato peccet, quia cum eo iudicio probabili de non peccato fiat apprehensio peccati) sed si carentia apprehensionis peccati constituit ignorantiam excusantem, sequitur, quòd certitudo moralis de non peccato non excuset, quia cum hæc fiat apprehensio peccati: ergo vel ignorantia excusans est carentia solius iudicii certi de peccato, ut nos volumus; vel si est etiam carentia iudicii probabilis, & incerti de peccato, ut vult Fogarinus, erit quoque carentia apprehensionis peccati.

Dices 2. Nemo potest prudenter iudicare nisi dari legem; nisi certo iudicet non dari: sed qui probabiliter iudicat, non iudicat certò: ergo. Distinguo: nisi certo prudentialiter iudicet, concedo; nisi iudicio certò logicè vero, nego. Dixi certitudinem prudentiæ non esse logicam, seu conformitatem iudicii cum objecto, ut est in re, sed practicam, seu conformitatem iudicii & objecti, ut sub eo est, cum regulis morum.

Infer 1. contra Fogarin. *l.c. n. 179.* non N. valere quòd sæpe repetit, nempe quòd qui 29. solvit rationes oppositas, certus sit de veritate suæ opinionis; contra enim est; quia hoc onus solvendi rationes tuitionis, ut minus tuta liceat, nequit complecti omnes, sed ad summum valde doctos: ergo perpetuam eam obligationem omnibus ingerit. Secundò, quia docti vel debent rationes oppositas certò solvere, vel probabiliter? Non certò, quia hoc est chimæra, quoties res est inter TT. incerta, maxime cum mos TT. sit, quoties rationes oppositæ opinionis solvunt, dare illi probabilitatem; ergo non nisi probabiliter solvunt. Si probabiliter, tunc licebit minus tuta magis, aut minus probabilis, non

non autem sola moraliter certa; quia omnis probabilis solvit probabiliter rationes oppositas.

N. 30. Infer. 2. contra eumdem disp. 3. part. 4. n. 107. nullam esse rationem contra ulum probabilioris; quia iudicium probabilioris de non lege non stat cum probabili de lege; nam implicat probabilitatem simultatis utriusque iudicii, ut saepe dixi.

SECTIO II.

Impugnatur nostram, tum doctrinam P. Thyrsi.

§. I.

Quid dicat de duplici nostra Confessoris, & Obedientis paritate?

SUMMARIUM.

Aut poenitentem sequi sibi moraliter certam, n. 31.

Non est questio, an sit certa poenitentis sua opinio, sed qualiter absolvens absolvat, ibid.

Paritas quam invicta, ibid.

Succumbit paritati obedientis, & valde laxas docet circa obedientiam opiniones, n. 32. & sequ.

Ruit omnis obedientia penes Certitudinistas, & Probabilioristas, n. 34. ad 38.

Quam commendabilis Probabilissimus, n. 39.

N. 31. **A** It disp. 3. part. 4. a n. 38. quod paritas absolvens poenitentem stantem pro opposita, sit infirma, quia poenitens sequitur sibi moraliter certam.

Sed contra; quia hic non est sermo de opinione poenitentis, an sit illi moraliter certa, sed qualiter absolvens absolvat; adeoque reddit argumentum maiori cum energia contra Fogarinum, quomodo Confessor iudicans opinionem poenitentis certo improbabilem possit licite absolvere; etenim certum de falsitate opinionis poenitentis iudicium facit, ne licite absolvat, & ne tornare possit reflexum de probabilitate opinionis poenitentis iudicium, nam Confessor dirigi non potest ad absolvendum, nisi a conscientia sibi moraliter certa: ut enim poenitens iuxta Fogarinum n. 39. sequi non potest nisi opinionem sibi certo moraliter veram; ita nec absolvens sequi poterit nisi sibi certo moraliter veram: sed implicat, ut absolvens apud se iudicans opinionem poenitentis certo moraliter falsam, iudicet veram: ergo nec Confessor poterit licite absolvere, nec poenitens licite petere a tali Confessore absolvi; adeoque nemo Probabilista, aut Probabiliorista a Cer-

titudinista, nemo Scotista a Thomista licite absolvetur.

Paritati obedientis contra propriam opinionem omnino succumbit, quia plura tradit nec T. T. nec Superioribus placitura; etsi enim verum dicat n. 50. subditum putantem id, quod praecipitur, esse invincibiliter malum, non teneri obedire; ex hac doctrina vera sequitur, data Fogarini doctrina, quod numquam tenebitur parere; nam subditus non tenetur, quoties iudicat invincibiliter malum id, quod praecipitur: sed quoties subditus habet iudicium moraliter certum quod res praepcepta sit mala, invincibiliter iudicat esse malam: ergo quoties subditus est in opinione contraria, nec potest, nec tenetur obedire.

Ait 2. n. 51. & 52. quod nisi Superior affert rationes, ob quas subditus possit suam opinionem deponere, subditus eam deponere non tenetur: si enim, inquit, solum Superioris praepceptum satis esset, ut subditus iudicium invincibiliter erroneum deponeret, satis etiam esset ut deponeret verum, quia iudicium erroneum in re morali in ordine ad operandum aequivaleret vero. Sed contra; quia fateor Superioris praepceptum satis non esse, ut subditus suam opinionem deponat; simul tamen fateor quod obedire tenetur: ex hoc autem utroque, quod obedire sit necessarium; & quod deponere propriam opinionem non sit necessarium, quin saepe impossibile, clare infertur, quod liceat subdito operari, vel ex solo iudicio reflexo de minori probabilitate opinionis Superioris, vel ex iudicio directo sibi minus probabili de honestate operis praepcepti, omisso proprio. Cum autem Fogarinus, quin nullus Probabiliorista haec componere possit cum sententia obligante ad probabilius, aut ad moraliter certum, cum his enim iudicijs proprijs subditus obedire nequit: rursus nequit assumere directum sibi minus probabile, conforme iudicio Superioris, aut sub solo reflexo de probabilitate iudicio operari; hinc vel ruit obedientia, vel eorum sententia.

Amabo ut Lector perpendat quo sententia apparenter religiosa de licito usu folius probabilioris, vel moraliter certae conducatur. Sanè si tam subditus, quam Superior sit Probabiliorista, aut Certitudinista, ruit obedientia, subditus enim operari nequit nisi sub iudicio sibi moraliter certo; & Superior jubere nequit nisi sibi moraliter certum; ergo si sint in opposita opinione, nec Superior praepcere, nec subditus obedire nequit; immò uterque peccabit, ille jubendo, hic parendo: nisi subditus proprium iudicium deponat, aliud.